

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Дарынды баланың шығармашылық қабілетін шыңдау бүгінгі күннің талабы

ЖАРИЯЛАНДЫ
14.10.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/165999/>

Турсынгожина Айжан Толеухановна

«Үштөбе негізгі орта мектебі»КММ шағын орталық тәрбиешісі

XXI ғасырда білім беру саласында орын алған жаһандық өзгерістер мен жаңашылдықтар педагогикалық процестің сапасын жақсартуға, оқушылардың жан-жақты дамуына бағытталған. Қазіргі заманда білім беру жүйесінің басты мақсаты – шығармашыл, өз бетінше ойлай алатын, сын тұрғысынан шешім қабылдайтын тұлға қалыптастыру болып табылады. Әсіресе, дарынды балалардың шығармашылық қабілетін шыңдау – ел болашағының кепілі. Бұл мақалада дарынды балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту қажеттілігі, оның бүгінгі күннің басты талабы екені, сондай-ақ тиімді әдіс-тәсілдері талқыланады.

Дарынды балалар: анықтамасы мен ерекшеліктері

Дарындылық – адамның ой-өрісінің жоғары деңгейде қалыптасуымен және ерекше қабілеттерімен сипатталатын қасиет. Психологияда дарындылықты адамның белгілі бір салаларда өте жақсы нәтиже көрсетуіне ықпал ететін қабілеттер жиынтығы деп анықтайды. Дарынды балалардың ерекшеліктеріне мыналар жатады:

- Жаңа ақпаратты жылдам меңгеру және оны қолдану қабілеті;
- Жоғары деңгейдегі креативтілік пен шығармашылық ойлау қабілеті;
- Қабылдау және талдау жылдамдығы;
- Талантты балалардың ішкі мотивациясының болуы;
- Қиын мәселелерді шешуге деген қызығушылық және жаңашыл идеялар.

Дарынды балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін олардың тұлғалық, психологиялық және танымдық ерекшеліктерін ескеру қажет.

Шығармашылық қабілеттер: маңызы және мәні

Шығармашылық – бұл жаңашылдық пен өзіндік ерекшелікке бағытталған ойлау және

әрекет процесі. Шығармашылық қабілет – дарынды баланың ең басты қасиеттерінің бірі. Ол баланың идеяларды жаңаша түрде ұсыну, күтпеген шешімдер қабылдау және қиындықтарды шығармашылық жолмен шешу қабілеті арқылы көрінеді.

Шығармашылық қабілеттің дамуы баланың тұлғалық дамуына тікелей әсер етеді. Шығармашылық арқылы балалар:

- Проблемаларды стандартты емес жолдармен шешуді үйренеді;
- Өзіндік «Мен» түсінігін қалыптастырады;
- Өзінің мүмкіндіктерін зерттеп, жетістіктерге жетуге ынталанады.

Дарынды баланың шығармашылық қабілетін дамыту қажеттілігі

Бүгінгі жаһандану дәуірінде қоғам талаптары күрделеніп, технологиялық өзгерістер жылдам қарқынмен дамуда. Осыған орай, білім беру жүйесі де үнемі жаңарып, оқушылардың өзгермелі ортаға бейімделу қабілетін арттыруға бағытталуда. Бұл тұрғыда, дарынды балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту өзекті мәселеге айналып отыр.

Шығармашылық қабілеті дамыған бала өз болашағына сенімді, жаңалыққа құштар, қоғамға пайдасын тигізетін тұлға болып өседі. Сонымен қатар, шығармашылық қабілеттері жетілген тұлғалар:

- Ғылыми-техникалық прогресті жылдамдатады;
- Мәдениет пен өнер саласына тың идеялар әкеледі;
- Қоғамның әлеуметтік-экономикалық дамуына елеулі үлес қосады.

Дарынды баланың шығармашылық қабілетін дамыту әдістері

Дарынды балалардың шығармашылық қабілетін дамыту үшін білім беру жүйесінде тиімді әдістер мен тәсілдерді қолдану қажет. Негізгі әдістердің бірі – проблемалық оқыту. Бұл әдіс балалардың белсенділігін арттырып, олардың өз бетінше шешім қабылдау қабілетін дамытады. Сонымен қатар, мынандай әдістер де кеңінен қолданылады:

- **Жоба әдісі.** Бұл әдіс балаларды өз бетінше зерттеу жүргізуге, идеяларды тәжірибе жүзінде іске асыруға үйретеді.
- **Кейс-стади әдісі.** Бұл әдіс шынайы өмірден алынған жағдайларды талдау арқылы оқушылардың шығармашылық ойлау қабілетін дамытады.
- **Шығармашылық тапсырмалар мен ойындар.** Мұндай тапсырмалар балалардың қиялын дамытуға, жаңа идеялар ойлап табуға ынталандырады.
- **Интерактивті әдістер.** Топтық жұмыс, дискуссия, дебат сияқты әдістер балалардың өз пікірін еркін білдіруіне, басқа адамдардың көзқарасын

құрметтеуіне, өз ойларын қорғауға мүмкіндік береді.

Педагогикалық қолдау және орта құру

Дарынды балалардың шығармашылық қабілетін дамытуда мұғалімдердің ролі ерекше. Педагог балаларға бағыт-бағдар беріп қана қоймай, олардың ішкі әлеуетін ашуға мүмкіндік жасайтын жағдайларды қалыптастыруы қажет. Мұнда шығармашылыққа негізделген оқу жоспарларын құру, оқушылардың қызығушылықтарына сәйкес тапсырмалар беру маңызды рөл атқарады.

Сонымен қатар, дарынды балаларға қолдау көрсететін орта да ерекше маңызды. Мұндай ортада балалар өздерінің шығармашылық идеяларын іске асыруда еркіндік сезінеді. Білім беру ұйымдарында арнайы шығармашылық үйірмелер, студиялар мен зертханалар ашу арқылы дарынды балалардың қабілеттерін шыңдауға жағдай жасалуы тиіс.

Дарынды балалардың шығармашылық қабілетін дамыту бүгінгі күннің басты талаптарының бірі болып табылады. Шығармашылық қабілеттің дамуы тек жеке тұлғаның емес, бүкіл қоғамның болашағына оң әсерін тигізеді. Сондықтан, білім беру саласы дарынды балаларды қолдауға және олардың шығармашылық әлеуетін іске асыруға барынша жағдай жасауы қажет. Тек осылай ғана біз елдің инновациялық дамуына үлес қосатын талантты және қабілетті ұрпақ тәрбиелей аламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. *Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. — М.: Педагогика, 1967.*
2. *Дружинин В.Н. Психология творчества. — Санкт-Петербург: Питер, 2007.*
3. *Теплов Б.М. Проблемы индивидуальных различий. — М.: Наука, 1961.*
4. *Монахов В.М. Моделирование учебного процесса и дидактические системы. — М., 1981.*
5. *Назарбаев Н.Ә. Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру. — Егемен Қазақстан, 2017.*
6. *Исламова С. Дарынды балаларды оқыту әдістері. — Алматы: Ғылым, 2018.*